

OEGSTGEESTER

VERKLAREND

STRAATNAMENBOEK

Alfabetische lijst van straten, parken en bruggen in
Oegstgeest
met een verklaring van hun namen,
met bijzondere aandacht voor die straatnamen die zijn
verbonden met de geschiedenis van Oegstgeest.
In deze lijst zijn ook (*cursief*) opgenomen de vroeger
gebruikte maar niet meer gangbare namen
en de namen van nu niet meer bestaande straten
(zo nodig in een gemoderniseerde spelling).

Samengesteld door

G.D.M. SCHWENCKE

Oegstgeest, 2002

A

ABTSPOELHOF – ABTSPOELWEG

Ontlenen hun naam aan het huis Abtspoel, dat in de omgeving van de huidige Abtspoelweg heeft gestaan.

De Abtspoelweg is, onder de naam 'Poelgeesterweg' of 'Warm(ond)erweg', een van de oudste wegen van Oegstgeest, als onderdeel van de verbinding tussen Leiden en Warmond via de Maredijk en de Poelgeest (de zandrug die van Endegeest naar Warmond loopt). Het landhuis Abtspoel (ook gespeld Abspoel) werd hier in de 15e eeuw gebouwd door *Willem van Mathenesse* († 1458), verkozen abt van de Abdij van Egmond, op land dat dit klooster in bezit had.

Bij de benoeming van de eerste (en voorlopig enige) bisschop van Haarlem in 1561, behoorde Abtspoel tot het hem toegewezen 'tafelgoed': de opbrengst hiervan was bestemd voor dekking van zijn huishoudelijke uitgaven. Korte tijd heeft deze bisschop, Nicolaas van Nieuwland, zelfs op Abtspoel gewoond (1571–1572), maar al spoedig moest hij vanwege de 'troebelen' van die tijd naar Utrecht uitwijken. Kort daarna ging het huis in vlammen op.

Het beheer van de kerkelijke goederen ging over in handen van de Staten van Holland en Westvriesland, en de bewindvoerders verkochten de puinhopen van Abtspoel aan *Foy van Brouhoven*, schepen van Leiden en rentmeester van Rijnland. Deze herbouwde het huis op de oude muren. Na zijn overlijden kwam Abtspoel in handen van zijn zoon *Jacob van Brouhoven*, en na diens dood werd het verkocht aan *Willem Paedts*. Diens gelijknamige kleinzoon liet Abtspoel vergroten en verfraaien. Toen hij overleed, vererfde het landgoed aan een nicht en van haar aan haar neef Pieter Cornelis baron van Leyden, en vervolgens aan diens dochter Françoise, die gehuwd was met Johan Gael. Haar zoon, die in zijn naam *Diederik van Leyden Gael* de namen van vader en moeder verenigde, werd de volgende eigenaar. Toen zijn weduwe in 1862 stierf, werd Abtspoel tezamen met de bijbehorende boerderij Overveer in veiling gebracht, maar niemand had belangstelling voor het lustoord. Het werd voor sloop verkocht en in 1863 met de grond gelijk gemaakt.

In de 20e eeuw verrees ter plaatse van het oude Abtspoel een bungalowwijk. De straten in dit wijkje werden vernoemd naar de vroegere bewoners van het landgoed van wie de namen in het voorgaande cursief zijn gedrukt.

Literatuur: E. Pelinck, Abspoel. Leids Jaarboekje 1963, 131-140.

Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland. Zutphen, 2000. P. 447.

ACHTERWEG

(oudtijds meestal gespeld Agterweg, Agterwech of Agterwegh)

is één van de namen waarmee vroeger de binnenweg werd aangeduid die van de Herenweg naar de Leiderweg liep (nu Wijttenbachweg–Terweeweg).

Andere namen voor deze weg zijn: Benedenweg, Binnenweg, Lageweg, Lijdweg, later ook Lage Voort(weg).

AKELEILAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar planten van het geslacht *Aquilegia*.

ALMONDEWEG

Verbindingsweg tussen Oegstgeest en Rijnsburg via de dijk van de Rijnsburgse Vliet, genoemd naar Philips van Almonde (1644–1711), bewoner van de buitenplaats Haaswijk.

Philips van Almonde werd op 29 december 1644 te Brielle geboren. Hij werd opgeleid voor de zeedienst en klom op van kapitein tot vice-admiraal. Hij verwierf roem in de Vierdaagse zeeslag (1666), vergezelde admiraal Tromp naar de kusten van Frankrijk en Spanje, kreeg in 1676 de opdracht zich met spoed naar Napels te begeven om het bevel over de vloot over te nemen nadat vice-admiraal De Ruyter in de slag bij Syracuse was gewond en een week later was bezweken, overwon een jaar later samen met Cornelis Tromp de Zweedse vloot, en bracht in 1688 de prins van Oranje (de koning-stadhouder Willem III) naar Engeland. Zijn verovering van de Spaanse Zilvervloot in 1702 maakte hem beroemd in heel Europa. Zijn laatste maritieme prestatie was de inname van Barcelona in 1705.

De laatste jaren van zijn leven bracht Van Almonde door op zijn hofstede Haaswijk bij Oegstgeest, die hij in 1698 had gekocht van de Amsterdamse burgemeester De Haze. (Voor de buitenplaats Haaswijk zie onder Haaswijklaan.) Hij kocht ook de eendenkooi in de polder Kleyn Proffijt en in 1706 de zogenaamde Sluyswey, een driehoekig stukje land tussen de Pastoorswetering en de Rijnsburgse dijk (zoals de Almondeweg toen heette).

Doof door het gebulder van het scheepsgeschut stierf Van Almonde op 11 januari 1711 op Haaswijk. Hij werd begraven in de Grote of St. Catharinakerk in Brielle, waar een marmeren grafmonument nog getuigt van zijn roem.

Hendrik ANDRIESENLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Hendrik Franciscus Andriessen (1892–1981), Nederlands componist en organist.

ANEMONENLAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar planten van het geslacht Anemone.

ANNA VAN BURENLAAN

Straat in de Oranjebuurt, genoemd naar Anna, prinses van Oranje, gravin van Buren en Leerdam (1533–1558), eerste vrouw van prins Willem I (gehuwd 1551).

Peter van ANROOIJLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Peter van Anrooij (1879–1954), Nederlands dirigent en componist.

APOLLOLAAN

Straat in de omgeving van het Rijnlants Lyceum, genoemd naar Apollo, een van de voornaamste goden van de antieke wereld.

Apollo was in het bijzonder de god van het goede en schone. In Delphi openbaarde hij de wil van de goden via het beroemde Orakel.

Van ASSENDELFTSTRAAT

Straat in de omgeving van Endegeest, genoemd naar Jkvr. Margaretha Johanna Deutz van Assendelft (1807–1895), echtgenote van Jhr. mr. D.Th. Gevers van Endegeest, bewoonster van kasteel Endegeest.

Assendelft is een dorp in Noord-Holland, in de 15e eeuw verheven tot 'vrije heerlijkheid'. De heerlijke rechten werden in 1696 gekocht door de Amsterdamse koopman Jean Deutz, wiens nakomelingen zich tooiden met de dubbele naam *Deutz van Assendelft*. Uit dit geslacht stamde Margaretha Johanna. Zij werd op 6 oktober 1807 te Amsterdam geboren en trouwde op 28 mei 1828 met Jhr. mr. Daniël Theodore Gevers (zie onder Geversstraat). Vanaf 1840 woonden zij op het kasteel Endegeest (zie Endegeesterlaan–Endegeesterstraatweg) en vanaf 1850 mocht zij zich Vrouwe van Oegstgeest en Poelgeest noemen, welke titel zij zeker heeft waargemaakt. Op vele wijzen heeft zij zich verdienstelijk gemaakt voor de Oegstgeester dorpsgemeenschap, in het bijzonder voor het protestantse deel. Zo stichtte zij op 1 maart 1875 de Bewaarschool aan de toenmalige Schoolstraat in de Leidse Buurt (later bekend als de Gevers-Deutz Kleuterschool, aanvankelijk van prot. chr. signatuur, maar bij de vorming van de basisschool gefuseerd met de openbare Terweeschool).

ASTERLAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar het plantengeslacht Aster.

B

Kees van BAARENLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Cornelis Leendert van Baaren (1906–1970), Nederlands componist.

BALISTRAAT

Straat in de buurt Buitenlust (of 'Indische buurt'), genoemd naar een van de eilanden in de voormalige Nederlands-Indische archipel.

Prinses BEATRIXLAAN

Straat in de Prinsessenbuurt, genoemd naar Beatrix Wilhelmina Armgard, prinses (sinds 1980 koningin) der Nederlanden, prinses van Oranje-Nassau, prinses van Lippe-Biesterfeld (geb. 1938).

BEGONIALAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar het plantengeslacht Begonia.

Eduard van BEINUMLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Eduard Alexander van Beinum (1900–1959), Nederlands dirigent.

BENEDENWEG

is één van de namen waarmee vroeger de binnenweg werd aangeduid die van de Heremweg naar de Leiderweg liep (nu Wijttenbachweg–Terweeweg). Zie onder Achterweg.

Phia BERGHOUTLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Sophia Rosa Berghout (geb. 1909), Nederlands harpiste.

Hendrik Petrus BERLAGELAAN

Straat in de Architectenbuurt in de Morsebel, genoemd naar Hendrik Petrus Berlage (1856–1934), Nederlands architect.

BERLICUMSTRAAT

Straat genoemd naar de gemeente Berlicum in Noord-Brabant.

Berlicum, gelegen ten (zuid-)oosten van 's-Hertogenbosch, werd tijdens de Tweede Wereldoorlog zwaar beschadigd, vooral bij het oprukken van de geallieerde troepen in de richting van Nijmegen en Arnhem in september 1944. Na de oorlog werden zulke plaatsen 'geadopteerd' door gemeenten boven de grote rivieren die er genadiger afgekomen waren. Daar werden grote hulpacties georganiseerd. Zo werd Berlicum geadopteerd door Oegstgeest. Als herinnering aan de band tussen de beide gemeenten werd in Oegstgeest een straat naar Berlicum genoemd en in Berlicum een straat naar Oegstgeest.

Prins BERNHARDLAAN

Straat in de Prinsessenbuurt, genoemd naar Bernhard Leopold Frederik Everhard Julius Coert Karel Godfried Pieter, prins van Lippe-Biesterfeld (geb. 1911), door zijn huwelijk met prinses Juliana op 7 januari 1937 prins der Nederlanden.

BINNENWEG

is één van de namen waarmee vroeger de binnenweg werd aangeduid die van de Herenweg naar de Leiderweg liep (nu Wijttenbachweg–Terweeweg). Zie onder Achterweg.

BISSCHOPSLAANTJE of BISSCHOPSPAD

zijn namen waarmee het pad werd aangeduid dat over het terrein van Duinzicht de Achterweg (Wijttenbachweg) verbond met de Herenweg (Rhijngeesterstraatweg).

Andere benamingen: Filosofenlaantje of Filosofenpad, later ook Van Wijckersloothlaantje.

Anna BLAMANHOF

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Anna Blaman (pseudoniem van Johanna Petronella Vrugt, 1905–1960), Nederlands schrijfster.

J.C. BLOEMLAAN

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Jakobus Cornelis Bloem (1887–1966), Nederlands dichter.

Gerard BOEDIJNPAD

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Gerardus Hendrik Boedijn (1893–1972), Nederlands componist.

Boedijn werd vooral bekend door zijn muziek voor fanfare- en harmonieorkesten.

BOERHAAVEPLEIN

Plein in de Hooglerarenbuurt van Haaswijk, genoemd naar Herman(n)us Boerhaave (1663–1738), Nederlands geneeskundige, plant- en scheikundige, inwoner van Oegstgeest.

Boerhaave, geboren in Voorhout, was arts en hoogleraar Geneeskunde en Botanie (later ook Chemie) aan de universiteit van Leiden. Vanaf 1724 tot zijn dood was hij eigenaar en bewoner van kasteel Oud-Poelgeest.

BOONSTRAAT

(aanvankelijk Wethouder Boonstraat geheten)

Straat in de Gemeentebestuurdersbuurt, die ons herinnert aan Gerrit Boon, wethouder van Oegstgeest van 1919–1921.

Gerrit Boon was een tuinderszoon uit het Westland. Zijn schoonmoeder was eigenares van een conservenfabriek in Leiden, die onder het bewind van haar tweede man L.E. Nieuwenhuizen uitgroeide tot de Stoomfabriek van verduurzaamde groenten en vruchten L.E. Nieuwenhuizen aan de Morsweg. Toen Nieuwenhuizen in 1900 overleed, haalde de weduwe haar schoonzoon Gerrit Boon in de zaak. Hij vestigde zich op de buitenplaats Bloemlust aan de Morsweg (gesloopt in 1964).

Gerrit Boon was politiek actief in de Antirevolutionaire Partij (later opgegaan in het CDA). Hij werd lid van de Oegstgeester gemeenteraad en was korte tijd wethouder. Hij overleed op 23 februari 1923 na een lang ziekbed.

Literatuur: P.J.M. de Baar, Wonen aan het Galgewater. Utrecht, 1988.

Mr. F. BORDEWIJKLAAN

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Ferdinand Bordewijk (1884–1965), Nederlands schrijver.

BORNEOSTRAAT

Straat in de buurt Buitenlust (of 'Indische buurt'), genoemd naar een van de eilanden in de voormalige Nederlands-Indische archipel, nu Kalimantan geheten.

BOS VAN WIJCKERSLOOTH

Park, deel van de voormalige buitenplaats Duinzigt, waar Mgr. C.L. baron van Wijckerslooth (1786–1851) zijn bisschoppelijke residentie vestigde.

Voor Duinzigt zie onder Duinzichtstraat, voor Mgr. van Wijckerslooth zie onder Van Wijckersloothplein.

In de aanleg van het park is nog iets bewaard gebleven van het 'wandebos' dat door de beroemde tuinarchitect J.D. Zocher Sr. (1763–1817) werd ontworpen voor de toenmalige eigenares van de buitenplaats, mevr. C.A.M. van Lelyveld-van Royen.

Literatuur: Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland. Zutphen, 2000. P. 447.

Charlotte de BOURBONLAAN, zie CHARLOTTE DE BOURBONLAAN

BOVENWEG

is een (weinig gebruikte) naam voor de Herenweg, kennelijk als tegenhanger van de benaming Benedenweg voor de Achterweg.

Menno ter BRAAKLAAN

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Menno ter Braak (1902–1940), Nederlands letterkundige en romanschrijver.

BROEKDIJK

(ook gespeld Broeckdijk of Broucdijk)

is een oude benaming van de Broekweg.

BROEKWEG

Eén van de oudste wegen van Oegstgeest, die zijn naam dankt aan het broekland (het drassige weidegebied) tussen de Mare en de Zijl, waar deze weg naartoe leidde.

Door de annexatie van 1966 werd het grootste deel van de Broekweg en van het voormalige broekland in de Broek- en Simontjespolder Leids grondgebied. In dit deel van de polder verrees de Merenwijk, in het Oegstgeester deel de wijk Poelgeest.

VAN BROUCHOVENLAAN

Straat in de omgeving van de voormalige buitenplaats Abtspoel, genoemd naar twee eigenaren van dit landhuis.

Voor het huis Abtspoel zie onder Abtspoelhof – Abtspoelweg.

In 1591 werden de ruïnes van de in 1574 verwoeste buitenplaats door de Staten van Holland en Westvriesland verkocht aan *Foy van Brouhoven* (1542–1610). Deze was een zoon van Jan van Brouhoven, die secretaris

was van de stad Leiden en rentmeester van het hoogheemraadschap Rijnland. Van 1569–1573 was ook hij secretaris van Leiden, van 1573–1588 baljuw en dijkgraaf van Rijnland; daarnaast was hij van 1575–1578 en van 1582–1588 schout van Leiden. In laatstgenoemd jaar legde hij al zijn functies neer om zijn vader op te volgen als rentmeester van Rijnland en als 'veertigraad' van Leiden. In 1591 werd hij schepen van Leiden. In dat jaar kocht hij Abtspoel, dat hij liet herbouwen. In 1596 werd hij burgemeester van Leiden.

Na zijn dood in 1610 volgde zijn zoon mr. *Jacob van Brouhoven* (1577–1642), hem op als rentmeester van Rijnland en als eigenaar van Abtspoel, waar zijn moeder bleef wonen. Zelf woonde hij in het kapitale pand op de Breestraat in Leiden waar nu de bioscoop Trianon is gevestigd. Ook hij werd 'veertigraad' en tenslotte burgemeester van Leiden, en afgevaardigde naar de Staten van Holland. In die laatste functie was hij één van de vierentwintig gedelegeerde rechters over Oldenbarnevelt, De Groot en Hogerbeets.

Literatuur: R.E.O. Ekkart, Sleutelfiguren. Leids Jaarboekje 1974, 197-215.

Gré BROUWENSTEINLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Gerarda Demphina van Swol-Brouwenstein (geb. 1915), Nederlands (opera)zangeres.

Anna van BURENLAAN, zie ANNA VAN BURENLAAN

BUURPAD

(oude spelling: Buypadt)

Het Buurpad was een voetpad met een 'kwakel' over de Zandsloot, dat de Achterweg verbond met de Herenweg (waarschijnlijk afgesloten bij de vorming van de buitenplaats Duinzigt, maar later teruggekeerd als het Filosofenlaantje of Bisschopspad).

BIJDORPLAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar de hofstede Bijdorp waarvan deze laan ooit de oprijlaan was.

Deze hofstede treffen we nog niet aan op de kaart van het Hoogheemraadschap Rijnland van 1610, maar wel op die van Floris Balthasarsz. uit 1615. Hij lag midden in het land, tussen de herberg 'De Olifant' aan de Herenweg en het molentje van de Oudenhofpolder. Lange tijd is de hofstede met herenhuis in het bezit geweest van de familie Van Campen, die veel landerijen in deze omgeving aankocht. In die jaren stond hij bekend onder de naam 'Peys voor Campen'. Bij verkoop in 1803 blijkt de naam echter inmiddels veranderd te zijn in 'Bij-dorp'. In het midden van de 19e eeuw werd het oude huis vervangen door nieuwbouw, die een eeuw later (1960) moest wijken voor de aanleg van de Bloemenbuurt.

Arie BIJLHOF

Straat in de Verzetsliedenbuurt, herdenkt de Oegstgeester verzetsman Arie Bijl (1908-1945).

Arie Bijl was fysisus, betrokken bij het verzet binnen de universiteit tegen de Duitse bezetters. Oegstgeestenaar van huis uit, vestigde hij zich eind 1943 in Oegstgeest aan de Emmalaan 32, om in januari 1944 in het huwelijk te treden. In zijn huis verborg hij een 'onderduiker'. Hij werd gearresteerd en eind september 1944 vanuit het doorgangskamp Amersfoort op transport gesteld naar het concentratiekamp Neuengamme, waar hij op 2 januari 1945 het leven liet.

Literatuur: Riet van Dort en Bert Driessen, Oegstgeest in bange dagen, 1940–1945. Oegstgeest, 1994.

Anna BIJNSPLANTSOEN

Straat in de Schrijversbuurt in de Morsebel, genoemd naar Anna Bijns (1493–1575), Vlaams onderwijzeres, dichteres van godsdienstige en profane gedichten.

C

Jan CAMPERTLAAN

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Jan Remco Theodoor Campert (1902–1943), Nederlands letterkundige, toneelcriticus en schrijver van verhalen en gedichten.

Wegens zijn hulp aan joden werd Campert door de Duitse bezetters opgepakt. In de gevangenis schreef hij het gedicht 'De achttien doden'. Hij stierf in het concentratiekamp Neuengamme.

CARTESIUSLAAN

Straat in de buurt van het Rijnlands Lyceum, genoemd naar René Descartes, ook bekend onder zijn latijnse naam Cartesius (1596–1650), Frans wijsgeer en natuuronderzoeker.

Cartesius vestigde zich in de Nederlanden, woonde o.a. in Leiden en op kasteel Endegeest in Oegstgeest. Hij deed vooral onderzoek op het gebied van de optiek, de sterrenkunde en de anatomie.

CELEBESSTRAAT

Straat in de wijk Buitenlust (of 'Indische buurt'), genoemd naar een van de eilanden in de voormalige Nederlands-Indische archipel, nu Sulawesi geheten.

CHARLOTTE DE BOURBONLAAN

Straat in de Oranjebuurt, genoemd naar Charlotte, prinses van Oranje, hertogin van Bourbon (1546 of 1547–1582), derde vrouw van prins Willem I (gehuwd 1575).

CLEMATISLAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar het plantengeslacht Clematis.

CLEVERINGALAAN

Straat in de Hooglerarenbuurt van Haaswijk, genoemd naar Rudolph Pabus Cleveringa (1894–1980), Nederlands rechtsgeleerde, hoogleraar aan de universiteit van Leiden.

Cleveringa werd een nationale figuur door zijn openlijke protest tegen het ontslag van zijn joodse collega's op 26 november 1940 (zie ook Meijerspad). Cleveringa woonde laatstelijk in de voormalige boerderij Haeswijk aan de Haarlemmerstraatweg.

CLINCKENBURGH

Villapark aan de Haarlemmertrekvaart, gelegen tussen het Poelmeer en de Klinckenberger Plas. De laatste dankt zijn naam aan de buurtschap Klinkenberg (gem. Sassenheim), genoemd naar de voormalige, op een verhoging in het landschap van de Voorhofsepolder gelegen, hofstede Klinckenberg.

CLUSIUSLAAN

Straat in de wijk Poelgeest, genoemd naar Charles de Lescluse of de L'Escluse (1526–1609), Frans arts en plantkundige, hoogleraar te Leiden, bekend onder zijn latijnse naam Carolus Clusius.

Clusius was de stichter en eerste directeur van de Hortus botanicus in Leiden.

COELPUTTERDIJK

is de vroegere naam van de Almondeweg–Oegstgeesterweg (gem. Rijnsburg). Ook Oegstgeesterdijk, Rijnsburgerdijk (Rijnsburgse dijk) of kortweg De Dijk geheten.

Louise de COLIGNYLAAN, zie **LOUISE DE COLIGNYLAAN**

COMPONISTENPAD

Fiets- en voetpad in de Musicibuurt van Haaswijk.

Louis COUPERUSLAAN

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Louis Marie Anne Couperus (1863–1923), Nederlands schrijver van psychologisch-realistische en historische romans en journalistiek werk.

CURAÇAOSTRAAT

Straat in de wijk Buitenlust (of 'Indische buurt'), genoemd naar een van de eilanden van het voormalige Nederlands West-Indië.

Van CUYCKLAAN

Straat in de buurt De Grunerie, genoemd naar twee ambachtsheren van Oegstgeest uit de 14e eeuw (1313–1339).

Na de dood in 1312 van de ambachtsheer Willem van Oegstgeest, die geen mannelijke opvolger had, verkreeg de burggraaf van Leiden, *Hendrik van Cuyck*, in 1313 'het goed van Oestgeest'. Hij overleed in 1319 en werd als burggraaf van Leiden en als heer van Oegstgeest opgevolgd door zijn zoon *Diederick (Dirk) van Cuyck*. Toen deze in 1339 kinderloos stierf, beleende Graaf Willem IV Mabelie Utenwaerde met 'het goed van Oestgeest' (zie onder Utenwaerdelaan).

D

DAHLIALAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar het plantengeslacht Dahlia.

DEUTZSTRAAT

Straat in de omgeving van Endegeest, genoemd naar Jkvr. Margaretha Johanna Deutz van Assendelft (1807–1895), echtgenote van Jhr. mr. D.Th. Gevers van Endegeest.
Zie onder Van Assendelftstraat.

Alphons DIEPENBROCKLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Alphons Johannes Maria Diepenbrock (1862–1921), Nederlands componist.

Diepenbrock componeerde vooral vocale muziek, met name rooms-katholieke kerkmuziek.

DODONAEUSLAAN

Straat in de wijk Poelgeest, genoemd naar Rembert Dodoens (ca.1516–1585), Zuid-Nederlands arts en plantkundige, bekend onder de latijnse naam Rembertus Dodonaeus.

Dodonaeus is vooral bekend geworden door zijn Cruydtboeck met beschrijvingen van geneeskrachtige planten, met hun 'kracht ende werkinghe' (1554, in 1583 uitgebreide heruitgave in het latijn). Hoogleraar in Leiden.

Theo van DOESBURGLAAN

Straat in de Architectenbuurt in de Morsebel, genoemd naar Theo van Doesburg (pseudoniem van Christian Emil Marie Küpper, 1883–1931), Nederlands architect en schilder.

Van Doesburg was de stuwende kracht in de stroming van 'De Stijl' en oprichter van het tijdschrift van deze naam. Hij werkte veel samen met Gerrit Rietveld.

Karel DOORMANLAAN

Straat in de Zeeheldenbuurt, genoemd naar Karel Willem Frederik Marie Doorman (1889–1942), Nederlands zeeofficier.

Doorman was in 1940 schout-bij-nacht en bevelhebber van het vlooteskader in Nederlands-Indië. Hij sneuvelde in de slag in de Javazee.

Cornelis DOPPERLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Cornelis Dopper (1870–1939), Nederlands componist en dirigent.

DORPSSTRAAT

In de 19e eeuw in zwang gekomen benaming voor het deel van de Herenweg dat behoorde tot de zogenoemde 'Kerkbuurt', die men toen 'het dorp Oegstgeest' ging noemen.

Een eigenlijke dorpskern heeft Oegstgeest nooit gehad. Tot het begin van de 19e eeuw sprak men dan ook niet van 'het dorp', voor welk deel van de uitgestrekte gemeente dan ook.

Willem DUDOKLAAN

Straat in de Architectenbuurt in de Morsebel, genoemd naar Willem Marinus Dudok (1884–1974), Nederlands architect.

DUIFHUISLAAN

was de oprijlaan van de voormalige hofstede Duyfhuys in de Mors.

Resten van deze laan zijn nog aanwezig als een onofficieel pad tussen de Oude Rijnsburgerweg en de Rhijnhofweg. De hofstede Duyfhuys werd al genoemd in de 14e eeuw.

Johannes DUIKERSTRAAT

Straat in de Architectenbuurt in de Morsebel, genoemd naar Jan Duiker (1890–1934), Nederlands architect.

Anton van DUINKERKENLAAN

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Anton van Duinkerken (pseudoniem van Wilhelmus Johannes Maria Antonius Asselbergs, 1903–1968), Nederlands letterkundige, schrijver van poëzie, kritieken en cultuurhistorische beschouwingen.

DUINZICHTSTRAAT

Straat genoemd naar de voormalige buitenplaats Duinzigt, gelegen aan de Herenweg (nu Rhijngeesterstraatweg) en zich uitstrekkende tot de Achterweg (nu Wijttenbachweg).

De Oegstgeester baljuw en schout Lambertus de Ruyt legde al in de 17e eeuw de grondslag voor deze buitenplaats. In 1671 eigenaar geworden van de baljuwswoning (later verbouwd tot het huis dat we nu kennen als 'Klein-Curium'), breidde hij zijn grondgebied uit door aankoop in 1682 van de aangrenzende herberg 'Graaf Maurits' en in 1690 van de daarnaast gelegen boerderij. Latere eigenaren kochten successievelijk nog meer aangrenzende percelen, zodat er uiteindelijk een aaneengesloten gebied van 7 ha ontstond, dat herschapen werd in een echte buitenplaats. Later vestigde mgr. C.L. Baron van Wijckerslooth, titulair bisschop van Curium, hier zijn residentie (1834). In de oude baljuwswoning stichtte hij het klooster Duinzicht, dat uitgroeide tot een wees- en oudeliedenhuus en een school die het door hem gebouwde 'paleisje' overleefden. Het Bos van Wijckerslooth is een rest van de buitenplaats Duinzigt.

DUIVENVOORDESTRAAT

(aanvankelijk Wethouder Duivenvoordestraat geheten)

Straat in de Gemeentebestuurdersbuurt, die ons herinnert ons aan Hubertus Duivenvoorde (1817–1897), wethouder van Oegstgeest van 1877–1896.

In Noordwijk geboren, vestigde Hubertus Duivenvoorde zich als landbouwer in Oegstgeest. In 1867 werd hij verkozen tot lid van de gemeenteraad en dat herhaalde zich elke zes jaar tot en met 1891. In 1877 werd hij wethouder, en ook in deze functie werd hij keer op keer herbenoemd. Ook bij de tussentijdse verkiezing van 1896 werd hij weer als raadslid herkozen, maar bij de verkiezing van de wethouders door de nieuwe raad viel hij uit de boot, waarna hij alsnog bedankte voor het zojuist aanvaarde raadslidmaatschap.

De ambtsperiode van Duivenvoorde was een tijd van veel vernieuwingen. Uit zijn tijd dateert onder andere de bouw van een nieuwe gemeenteschool in de Leidse Buurt en een in de Mors (1879), de komst van de stoomtram naar Katwijk (1880), diverse wegverhardingen, aansluiting van de Mors op het duinwaterleidingnet (1884), begin van villabouw in Oegstgeest (1887) met de aanleg van het Terweepark (achter het Leidse spoorstation, destijds nog Oegstgeester grondgebied, inmiddels gesloopt), riolering van de Leidse Buurt (1892), aansluiting van het Raadhuis op het telefoonnet (1894), en tenslotte de annexatie van 1896 (zie onder De Kempnaerstraat), welke indirect aan het veeljarige wethouderschap van Duivenvoorde een eind maakte.

De DIJK

Populaire benaming van de Almondeweg–Oegstgeesterweg (gem. Rijnsburg). Zie ook onder Coelputterdijk.

E

Frederik van EEDENLAAN

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Frederik Willem van Eeden (1860–1932), Nederlands dichter, prozaschrijver, essayist en toneelschrijver.

Frederik van Eeden werd behalve als schrijver ook bekend als arts-psychotherapeut, initiatiefnemer van de eerste psychotherapeutische polikliniek ter wereld (Amsterdam, 1887), en als stichter van de produktiecoöperatie en leefgemeenschap Walden in Bussum (1898–1907).

Cornelis van EESTERENLAAN

Straat in de Architectenbuurt in de Morsebel, genoemd naar Cornelis van Eesteren (1897–1988), Nederlands architect.

EMMALAAN – EMMAPLEIN

Straat in de Prinsessenbuurt, genoemd naar Adelheid Emma Wilhelmina Theresia van Waldeck-Pyrmont (1858–1934), koningin der Nederlanden als tweede vrouw van koning Willem III, koningin-regentes van 1890–1898.

ENDEGEESTERLAAN – ENDEGEESTERSTRAATWEG

Genoemd naar het landgoed Endegeest, waar deze wegen naartoe leiden.

Endegeest bestond al in de Middeleeuwen als een leengoed van het Huis Wassenaer en het Huis Alckemade. Het ontleende zijn naam aan zijn ligging op het einde van de 'geest', de oude strandwallen waarop Oegstgeest en Poelgeest waren gebouwd. Voorbij Endegeest zijn deze onderbroken door de Oude Rijn met zijn uiterwaarden (de Mors).

De eigenaren/bewoners van het kasteel Endegeest behoorden aanvankelijk tot een geslacht dat zijn naam ontleende aan het landgoed: Van Endegheest. Later werd 'het goed van Endegeest' ook aan anderen in leen gegeven, van wie sommigen dan 'van Endegeest' aan hun familienaam toevoegden.

Het kasteel Endegeest werd, zoals alle gebouwen van enige betekenis in de omgeving van Leiden, ten tijde van het beleg van Leiden verwoest. Dat wil niet zeggen dat delen ervan niet bewoond konden worden, want van 1641–1643 vond de wijsgeer René Descartes er een aangenaam verblijf. Omstreeks 1648 lieten de toenmalige eigenaars (de familie Van Foreest van Schouwen van Endegeest) het nu nog bestaande huis bouwen, waarin ze zich in 1659 vestigden.

Hoog-adellijke bewoners heeft het kasteel gekend, zoals de graaf van Bentheim en het echtpaar Frederik rijksgraaf van Gronseld Diepenbroick Impel en rijksgravin Caroline van Bentheim Steinfurt in de 18e eeuw. In 1800 werd mr. D.C. Gevers, commissaris-generaal van de Waterstaat, eigenaar. Na diens overlijden in 1839 vestigde zijn zoon, jhr. mr. D.Th. Gevers, zich op Endegeest. Zijn erfgenamen verkochten het landgoed in 1895 aan de gemeente Leiden, die er een psychiatrisch ziekenhuis vestigde.

Zie ook onder Van Assendelftstraat, Deutzstraat, Geversstraat en Dirck van Swietenlaan.

Literatuur: Jan Dröge, Kasteel Endegeest, een geschiedenis van het huis, de tuin en de bewoners. Utrecht, 1993.
Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland. Zutphen, 2000. P.120–125.

ENERGIEPAD

Pad in de Morsebel langs de hoogspanningsleiding, waaraan de naam ontleend zal zijn.

Adriaan ENGELSLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Adriaan Engels (geb. 1906), Nederlands organist en kerkmusicus.

ERASMUSLAAN

Straat in de Schrijversbuurt van de Morsebel, genoemd naar Desiderius Erasmus (1469?–1536), Nederlands geleerde, kenner van de klassieke letteren en de geschriften van de Kerkvaders.

Erasmus ontwikkelde een bijbels-humanistische theologie. Hij werd vooral bekend als schrijver van 'De Lof der Zotheid' en door zijn pennenstrijd met Maarten Luther over 'de vrije wil'.

Johan EVERTSENLAAN

Straat in de Zeeheldenbuurt, genoemd naar Johan Evertsen (1600–1666), Nederlands vlootvoogd.

Als schout-bij-nacht konvoieerde hij de door Piet Heyn veroverde Spaanse Zilvervloot door het gebied van de Duinkerker kapers. Als vice-admiraal van Zeeland nam hij deel aan de slag bij Duins tegen de Portugezen, als luitenant-admiraal aan de Tweede Engelse Zeeoorlog (1665–1667), waarin hij sneuvelde.

Aldo van EYCKLAAN

Straat in de Architectenbuurt in de Morsebel, genoemd naar Aldo Ernest van Eyck (geb.1918), Nederlands architect van vooral openbare gebouwen.

Van EYSINGABRUG

Brug leidend naar de wijk Haaswijk, genoemd naar jhr. Tjalling Aedo Johan van Eysinga (geb. 1914), burgemeester van Oegstgeest van 1968–1979.

Van Eysinga, die was opgegroeid aan de Leidse Rijnsburgerweg, werd in 1949 benoemd tot burgemeester van Hellevoetsluis, welke gemeente hij in 1968 verruilde voor Oegstgeest. Hij bleef hier tot hij zijn 65e levensjaar had volcindigd. In deze periode werden de plannen voor de wijk Haaswijk ontwikkeld. Bij zijn afscheid op 31 augustus 1979 benoemde de gemeenteraad hem tot ereburger van Oegstgeest. Daarbij besloot men tevens, de nieuwe brug die de verbinding zou gaan vormen tussen 'het oude Oegstgeest' en de nieuwbouwwijk, naar hem te vernoemen. Deze brug werd later door hem geopend.

F

Carel FABRITIUSLAAN

Straat in de Schildersbuurt, genoemd naar Carel Fabritius (1622–1654), Nederlands schilder.

FILOSOFENLAANTJE of FILOSOFENPAD

(oude spelling: Philosophenlaantje, Philosophenpad)

Zie onder Bisschopslaantje.

Govert FLINCKLAAN

Straat in de Schildersbuurt, genoemd naar Govert Flinck (1615–1660), Nederlands schilder, leerling van Rembrandt.

Eduard FLIPSELAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Eduard Flipse (1896–1973), Nederlands dirigent en componist van vocale muziek.

FLORALAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar Flora, godin van bloemen en veldgewassen in het klassieke Rome, die ook haar naam geleend heeft aan het geheel van de plantenwereld en aan de veiling in Rijnsburg waar de hier gekweekte planten en bloemen verhandeld worden.

FLORESSTRAAT

Straat in de wijk Buitenlust (of 'Indische buurt'), genoemd naar een van de eilanden in de voormalige Nederlands-Indische archipel.

FLOXLAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar planten van het geslacht Phlox.

FREDERIK HENDRIKLAAN

Straat in de Oranjestraat, genoemd naar Frederik Hendrik, graaf van Nassau, prins van Oranje (1584–1647), militair onder zijn broer prins Maurits en in 1625 zijn opvolger als kapitein- en admiraal-generaal en stadhouder van Holland en Zeeland, Utrecht, Gelderland en Overijssel.

FREESIALAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar het plantengeslacht Freesia.

G

Bert GARTHOFFPAD

Fiets- en voetpad in de wijk Poelgeest, genoemd naar Bert Garthoff (1913–1997), bekend als presentator van radioprogramma's over de natuur.

De GEEST

is eigenlijk de zandrug (oude strandwal) waarover vanouds de Herenweg liep, maar komt ook voor als plaatsaanduiding ('aan de Gheest'), en duidt dan op een ligging aan de Herenweg.

De Hollandse kuststreek ontwikkelde zich voor het begin van onze jaartelling in de vorm van strandwallen en daartussen gelegen strandvlakten. Doordat de kustlijn zich naar het westen verplaatste, kwamen de oudste strandwal/strandvlaktesystemen steeds meer landinwaarts te liggen. De strandwal waarover het hier gaat loopt van Endegeest richting Groene of Willibrordkerk. De Geest was in het bijzonder geschikt voor teelland en voor bebouwing, in tegenstelling tot de vroegere strandvlakten, die vooral als wei- en hooiland werden gebruikt (zie ook onder Hofbrouckerlaan-Hofbrouckerpark).

GERBERALAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar het plantengeslacht Gerbera.

Ida GERHARDTLAAN

Straat in de Schijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Ida Gardina Margaretha Gerhardt (1905–1997), Nederlands dichteres.

GEVERSSTRAAT

Straat in de omgeving van Endegeest, genoemd naar Jhr. mr. Daniël Theodore Gevers van Endegeest (1793–1877), bewoner van het landgoed en Heer van Oegstgeest en Poelgeest.

Daniël Theodore Gevers werd geboren als zoon van mr. Dirck Cornelis Gevers, schepen en pensionaris van Rotterdam. In 1800 kocht zijn vader, inmiddels vanwege zijn politieke gezindheid ambteloos burger geworden, kasteel en landgoed Endegeest, waar hij zich in 1801 vestigde.

Daniël ontving zijn opleiding aan een kostschool in Frankrijk, aan de Latijnse school in Haarlem en aan de juridische faculteit in Leiden. In 1815 afgestudeerd, solliciteerde hij naar een functie bij de Raad van State. De koning droeg hem echter op, eerst wat ervaring op te doen in de advocatuur. Tijdens een zg. 'grote reis' door Frankrijk en Italië ontving hij twee jaar later de begeerde benoeming. Na verloop van tijd verruilde hij zijn functie voor die van hoofdambtenaar op het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Hij werd afgevaardigde naar (en gedurende twee perioden voorzitter van) de Tweede Kamer (1838–1856), waaraan een eind kwam door zijn benoeming tot minister van Binnenlandse Zaken (1856–1858). Nadien wijdde hij zich aan de geschiedschrijving van de droogmaking van de Haarlemmermeer, waarbij hij als lid en

voorzitter van de desbetreffende staatscommissie betrokken was geweest. Na voltooiing van dat werk werd hij hoogheemraad van Rijnland. Sinds 1853 was hij bovendien curator van de Leidse universiteit (toen hogeschool geheten).

Het predikaat 'jonkheer' werd in 1827 aan zijn vader verleend en kwam ook aan de kinderen toe.

Door ruil met zijn vader werd hij in 1838 eigenaar van Endegeest, waar hij (althans in de zomermaanden) woonde vanaf 1 mei 1840. In 1850 kocht hij van de stad Leiden de heerlijke rechten van Oegstgeest en Poelgeest, waaraan de titel 'Heer van Oegstgeest en Poelgeest' was verbonden.

Zijn huwelijk met jkvr. Johanna Margaretha Deutz van Assendelft (zie Van Assendelftstraat) bleef kinderloos.

Hij stierf op 27 juli 1877 en werd begraven bij de Groene of Willibrordkerk. Boven de grafkelder liet zijn weduwe te zijner ere een monument optrekken.

Jan van GILSEPAD

Pad in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Jan van Gilse (1881–1944), Nederlands componist en dirigent.

Van Gilse was in de Tweede Wereldoorlog een felle verzetsman. Zijn beide zons waren al door de Duitse politie doodgeschoten en ook hij werd gezocht. De uitvoering van zijn composities, waaronder de opera Thijl die de Duitsers onwelgevallig was, was verboden. Als 'onderduiker' was hij terecht gekomen in Oegstgeest. Hij overleed hier aan kanker in het Diaconessenhuis, dat toen was ondergebracht in het Zendingshuis aan de Leidsestraatweg. Omdat zijn naam Van Gilse bij de Duitsers bekend was, leefde hij hier onder de naam 'Dudok van Heel', onder welke naam hij ook op het kerkhof van de Groene of Willibrordkerk werd begraven. Een monumentje op zijn graf (vervaardigd door de beeldhouwer Mari Andriessen) getuigt van zijn verleden als musicus en als verzetsman.

Literatuur: Ab van Kapel. Jan van Gilse. Ver. Oud Oegstgeest presenteert jrg. 9 (1997), no. 2, p. 29–31.

GLADIOLENLAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar planten van het geslacht Gladiolus.

Vincent van GOGHLAAN

Straat in de Schildersbuurt, genoemd naar Vincent Willem van Gogh (1853–1890), Nederlands schilder.

Van GRIETHUYSENPLEIN

Plein in de Oranjebuurt, genoemd naar Jan Gijsbert Martinus van Griethuysen (1856–1933), van 1897–1930 gemeentesecretaris en van 1900–1930 tevens burgemeester van Oegstgeest.

Van Griethuysen werd geboren in Tull en 't Waal als zoon van een hervormd predikant. Hij werd gemeentesecretaris in Amerongen, later in Voorschoten, daarna burgemeester van Bleiswijk en Moerkapelle. In 1897 werd hij gemeentesecretaris van Oegstgeest tijdens het burgemeesterschap van J.M. de Kempenaer. Na diens overlijden in 1900 werd hij zijn opvolger als burgemeester van Oegstgeest en (tot 1920) van Voorhout.

Om zijn grote gezin te huisvesten, liet hij in het nieuwe villapark een huis bouwen (nu Wilhelminapark 15).

Enkele gebeurtenissen tijdens zijn burgemeesterschap waren de ingebruikneming (met zijn installatie) van het gemeentehuis in het Wilhelminapark op 28 februari 1900 en van het 'Sanatorium Rhijngeest' (later Jelgersmakliniek) op 1 januari 1903, vervanging van de laatste petroleumlampen voor de openbare verlichting door gaslantaarns (1911), de komst van de elektrische tram naar Katwijk en Noordwijk (1911 resp. 1912) en de eerste elektrische straatverlichting (in 1926 in de 'Kerkbuurt'). Op 1 januari 1920 werd het grondgebied van Oegstgeest en het inwonertal aanmerkelijk verkleind door verlegging van de grens met Leiden ten behoeve van de te bouwen Raadsheren- en Vogelbuurt. Acht jaar later werd de 6.000e inwoner geboren.

Op 15 februari 1930 nam Van Griethuysen op 73-jarige leeftijd afscheid als burgemeester van Oegstgeest.

GROENESTEEG

is de oude naam voor de weg van de buurtschap Vijfhuizen (nu 'Leidse Buurt') naar 'De Mors' en verder naar Rijnsburg. Nu: Oude Rijnszichtweg–Rijnszichtweg–Rustenburgerpad.

GROENHOEVELAAN

Straat (eigenlijk een klein buurtje), genoemd naar de boerderij Groenhoven die hier ter plaatse tot 1956 aan de Dorpsstraat heeft gestaan.

Oorspronkelijk was Groenhoven de tuinmanswoning van de buitenplaats 'De Grunerie'. Bij verkoop in 1873 was sprake van 'een bouwmanwoning' (boerderij); het bijbehorende grondgebied strekte zich uit van de Herenweg (nu Dorpsstraat) tot aan de Pastoorswetering. Later kwam het in handen van bollenkwekers (Zee-straten, Zandbergen, Homan).

GRUNERIELAAN

Straat in de buurt De Grunerie, genoemd naar de buitenplaats van deze naam.

In 1634 verkocht de landeigenaar Trompert zijn woning met ongeveer 3 ha land aan de heer Marcus Mamuchet. De boerderij lag tussen de Herenweg (nu Dorpsstraat) en de Pastoorswetering en was door een laan met de Herenweg verbonden. Nog in hetzelfde jaar droeg Marcus Mamuchet de eigendom over aan zijn broer Johan, heer van Houdringe (zie onder Van Houdringelaan). Deze bouwde op de plaats van de boerderij een soort kasteeltje, dat hij De Grunerie noemde. Deze naam is ontleend aan voormalig familiebezit in Henegouwen, waar de familie Mamuchet vandaan kwam. Het grondgebied breidde hij door aankopen aanmerkelijk uit tot een flinke buitenplaats. Latere eigenaren breidden het bezit nog verder uit in zuidelijke richting. Het 'kasteeltje' van de Mamuchets werd afgebroken en vervangen door een huis in laat-18e-eeuwse stijl (nu Van Cuycklaan 16). Het noordelijke deel van de buitenplaats werd in de 19e eeuw herschapen in bollenvelden (zie Groenhoevelaan). Op het zuidelijke deel verrees in de jaren '50 van de 20e eeuw een woonwijk, waarvan de Grunerielaan de as vormt.

H

HAAGSE STRAATWEG

was de voorloper van de Rijksweg 44 als verbindingsweg tussen Oegstgeest en Wassenaar. Liep van de Endegeesterstraatweg via het huidige universiteitsterrein en de tegenwoordige Haagse Schouwweg (nu gemeente Leiden, maar tot 1966 Oegstgeester grondgebied) naar het Haagsche Schouw.

HAARLEMMER STRAATWEG

Zoals de naam zegt: de straatweg die (via Sassenheim, Lisse, Hillegom, Bennebroek en Heemstede) naar Haarlem leidt.

Tot de opening van de Rijksweg 44 in 1933 was de verbinding Haagsestraatweg–Endegeesterstraatweg–Rijngeesterstraatweg–Dorpsstraat–Haarlemmerstraatweg de hoofdverkeersroute van Den Haag naar Haarlem en Amsterdam.

HAARLEMMERTREKVAART

is de naam van de weg (voorheen de jaag- en trekweg) langs de gelijknamige vaart.

Op 6 april 1656 verkregen de steden Haarlem en Leiden octrooi om voor eigen rekening een alternatieve scheepvaartverbinding (met omzeiling van het gevaarlijke Haarlemmermeer) tussen beide steden tot stand te brengen. Na taxatie en aankoop van de benodigde grond vond op 27 februari 1657 de aanbesteding plaats. Al op 1 november van hetzelfde jaar kon de 28½ km lange Haarlemmer Trekvaart in gebruik worden gesteld.

De erlangs gelegen trekweg dateert uit dezelfde tijd. Kanaal, bruggen en wegen waren eigendom van de beide steden, ieder voor hun eigen helft, evenals de trekschuiten en de paarden. Ook waren de schippers en jagers in dienst van de steden Haarlem en Leiden. Het administratiekantoor stond in Halfweg (ter hoogte van Lisse-Keukenhof). Financiering vond plaats via tolheffing. Tussen Leiden en Halfweg waren vier tolleren.

De trekschuiten onderhielden een twee-uurdienst met vertrektijden van 's morgens vijf tot 's middags vijf uur, plus een nachtboot die laat in de avond vertrok. In Halfweg werd van paarden gewisseld. Alleen personenverkeer was toegelaten.

In 1988 werd de oude jaag- en trekweg tussen de Warmonder- en de Postbrug vervangen door een nieuwe provinciale weg. Een deel van de oude weg bleef echter behouden (zie onder Oude Vaartweg).

Literatuur: A. Versprille, De Haarlemmertrekvaart 300 jaar. Leids Jaarboekje 1958, p. 114-126.

Hella HAASSEPLANTSOEN

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Hella Sefaria van Lelyveld-Haasse (geb. 1918), Nederlands schrijfster met Nederlands-Indische achtergrond.

HAASWIJKLAAN

hoofdontsluitingsweg van de wijk Haaswijk, genoemd naar de buitenplaats Haaswijk welke hier van ca. 1640-ca. 1740 was te vinden.

De buitenplaats Haaswijk werd gesticht door Johan van Matenesse, Heer van Matenesse, Riviere, Opmeer en Zouteveen, hoogheemraad van Schieland, lid van de Staten-Generaal, raad in den Hove van Holland, curator van de Leidse universiteit, kortom een vooraanstaand persoon in zijn tijd. In de jaren 1631 tot 1648 kocht hij verschillende landerijen aan de Herenweg (nu Haarlemmerstraatweg) tussen de Rijnsburgse Vliet (nu het Oegstgeester Kanaal) en de Nieuweweg (zie aldaar). Een deel ruilde hij met de Kerk van Oegstgeest voor een strook kosterijland tussen de kerk en de aangrenzende boerderij. Hier (ter hoogte van het huidige Jan van Gilsepadij) kwam de oprijlaan van zijn landhuis, dat hij achter de boerderij aan de Vliet liet bouwen.

De bouwheer stierf in 1653, zijn oudste zoon en zijn beide dochters stierven kort na hem. Zo kwam Haaswijk in het bezit van de jongste zoon Gijsbert van Matenesse, die toen ca. 11 jaar oud was en bij familie op Huis ter Does in Leiderdorp woonde. Deze stierf in 1670. Zijn vrouw en kinderen waren hem al voorgegaan. Bij testament liet hij zijn bezit na aan een neefje. Dat overleed echter weldra op vierjarige leeftijd, en met hem stierf het geslacht Van Matenesse in de mannelijke lijn uit. Lange tijd was onzeker, wie nu de eigenaar was. Ondertussen was het huis verhuurd als kostschool. Uiteindelijk werd de 'hofstede' in 1682 verkocht aan mr. Jeronimus de Haze, schepen (en later burgemeester) van Amsterdam, die ook de aangrenzende boerderij kocht. (Vond hij een 'Haaswijk' een mooi onderkomen voor een De Haze?)

In 1698 verkocht De Haze de buitenplaats aan Philips van Almonde, luitenant-admiraal van Holland en Westvriesland (zie onder Almondeweg). Deze liet zijn Oegstgeester bezittingen na aan mr. Willem van Almonde, die de 'hofstede' verkocht aan Diderik van Leyden. De familie Van Leyden, een oud Leids regentengeslacht, heeft Haaswijk jarenlang gebruikt als zomerverblijf, tot zij het in 1740 op hun beurt verkochten. De nieuwe eigenaar sloopte de opstallen, rooide de boomgaard, maar liet vreemd genoeg de houtwallen die de buitenplaats omringden staan. Bij de aanleg van de nieuwe woonwijk Haaswijk werd deze hakhoutsingel met de sloten in het bouwplan opgenomen.

De naam Haaswijk van de buitenplaats was ook verbonden aan de boerderij. Deze moest in 1840 wijken voor de aanleg van het Oegstgeester Kanaal, dat aanmerkelijk breder werd dan de Vliet. Een nieuwe boerderij met dezelfde naam verrees daarna tussen het kanaal en de kerk (Haarlemmerstraatweg 2), inmiddels gesplitst in meerdere wooneenheden.

In 1976 tenslotte werd de naam van de historische buitenplaats gehecht aan de nieuwe woonwijk waarvoor het bouwplan in dat jaar werd vastgesteld.

Literatuur: W.J. van Varik, Haaswijk, de geschiedenis van een oude boerderij en een 17e-eeuwse hofstede. In: Bijdragen tot de geschiedenis van Oegstgeest. Leiden, 1972. P. 22-42.

Frans HALSLAAN

Straat in de Schildersbuurt, genoemd naar Frans Hals († 1666), Nederlands schilder van vooral portretten en groepsportretten (schutterstukken).

HAZENBOSLAAN

Genoemd naar een bosje dat bekend stond als het Hazenbos.

Bij de vaststelling van een stratenplan in 1954 werd besloten aan 'de laan die loopt langs het Hazenbos' de naam Hazenboslaan te geven. Dit bosje lag tussen waar nu de Hazenboslaan is en waar nu de Hofbrouckerlaan is, ter hoogte van het plateau in het Hofbrouckerpark. Het bosje werd gerooid om de bouw van het bejaardenhuis Hofwijck en de aanleg van het Hofbrouckerpark mogelijk te maken. Het heeft bestaan van het eind van de 19e eeuw tot de jaren '50 van de 20e eeuw.

Eli HEIMANSHOF

Woningcomplex in de wijk Poelgeest, genoemd naar Eli Heimans (1861–1914), Nederlands onderwijzer en natuurliefhebber.

Heimans publiceerde veel populaire boekjes en artikelen over de natuur, samen met Jac. P. Thijsse.

Piet HEINLAAN

Straat in de Zeeheldenbuurt, genoemd naar Pieter Pietersz. Heyn (1577–1629), Nederlands vlootvoogd in dienst van de Verenigde Oost-Indische Compagnie, later van de West-Indische Compagnie.

Piet Heyn veroverde in 1628 een Spaanse Zilvervloot in het Caribische gebied. In 1629 werd hij luitenant-admiraal van Holland en Westvriesland. Korte tijd later sneuvelde hij in de strijd tegen de Oostender kapers.

Prins HENDRIKLAAN

Straat in de Oranjebuurt, genoemd naar Hendrik Wladimir Albrecht Ernst, hertog van Mecklenburg-Schwerin (1876–1934), door zijn huwelijk met koningin Wilhelmina in 1901 prins der Nederlanden.

HERENWEG

(meestal gespeld Heerweg (Heerwech) of Heereweg (Heerewech))

is de oude naam van de hoofdweg van Oegstgeest, nu Rhijngeesterstraatweg–Dorpsstraat–Haarlemmerstraatweg.

De Herenweg verbond niet alleen twee belangrijke kernen van Oegstgeest: de Vijfhuizen (nu 'Leidse Buurt') en de Kerkbuurt, maar was ook een deel van de hoofdweg van Den Haag naar Haarlem en Amsterdam.

Aafje HEYNISLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Aafje Dolk–Heynis (geb. 1924), Nederlands zangeres.

HOFBROUCKERLAAN – HOFBROUCKERPARK

Genoemd naar het Hofbrouck, een drassig gebied behorende tot de hofstad van de Heren van Oegstgeest (zie onder Oudenhoflaan).

De Hollandse kuststreek ontwikkelde zich voor het begin van onze jaartelling in de vorm van strandwallen en daartussen gelegen strandvlakten. Doordat de kustlijn zich naar het westen verplaatste, kwamen de oudste strandwal/strandvlaktesystemen steeds meer landinwaarts te liggen. De oudste bebouwing van Oegstgeest en Poelgeest is ontstaan op twee van zulke strandwallen, de een lopende van Endegeest richting Groene of Willibrordkerk, de andere van Endegeest richting Warmond. Daartussen lag een lager gelegen en daardoor vochtiger strandvlakte, waar resten van oude krekens uit het deltagebied van de Rijn het water af en aan voerden. Er ontstond een broekbos, er werd veen gevormd en klei afgezet.

In de middeleeuwen is dit lager gelegen vochtige gebied ontgonnen tot wei- en hooiland. Voor de waterbeheersing werden vanaf de 16e eeuw kleine polders gevormd. Deze werden later samengevoegd tot grotere polders met een publiekrechtelijk karakter. Het Hofbrouck ging toen deel uitmaken van de Oudenhofpolder.

De naam 'Hoff-brouck' komen we tegen op een van de oudste bewaard gebleven kaarten (1615) van deze streek, en wel in het gebied dat nu wordt begrensd door Hofdijck, Warmonderweg, Leidsestraatweg en Terweeweg.

HOFDIJCK

Een van de oudste wegen in deze omgeving, verbindingsweg tussen Oegstgeest en Poelgeest.

De weg moet als een dijkje door het broekland van de Oude Hof hebben gelopen. Waarschijnlijk heeft hij bij de inpoldering van dit gebied dienst gedaan als dijk van de Binnenhofdijksepolder (in 1647 opgegaan in de polder Oudenhof). De huidige Hofdijck vertoont een wonderlijke bajonetvormige knik, die de oorspronkelijke dijk niet had. Deze is ontstaan bij de aanleg van het nieuwe stratenplan, doordat de dijk aan de Poelgeester kant wat schuiner wegliep dan paste in dit plan.

HOGE MORSDIJK

(oude spelling Hooge Morsdijk)

Oude naam voor de huidige Valkenburgerweg–Rhijnhofweg.

HOGE VOORT(WEG)

(oude spelling Hooge Voort of Hooge Voortwech)

Oude naam voor het 'hoge' deel van de Voortweg. Nu: Endegeesterlaan. Maar ook het gedeelte van de huidige De Kempenaerstraat tussen Terweeweg en Geversstraat werd wel met Hoge Voort(weg) aangeduid.

Zie nader onder Voortweg.

Richard HOLPAD

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Richard Hol (1825–1904), Nederlands koordirigent, pianist, organist en componist.

HOMERUSLAAN

Straat in de omgeving van het Rijnlands Lyceum, genoemd naar Homerus (ca.800–ca.750 v.Chr.), Grieks dichter van heldendichten (Ilias en Odyssee).

Pieter de HOOGLAAN

Straat in de Schildersbuurt, genoemd naar Pieter de Hoogh (1629–1684?), Nederlands schilder.

Anthon van der HORSTLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Anton van der Horst (1899–1965), Nederlands organist, dirigent en componist, bekend als Anthon van der Horst.

F.B. HOTZPARK

Plantsoen in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Frits Bernard Hotz (1922–2000), Nederlands schrijver, vooral van verhalen, inwoner van Oegstgeest.

Van HOUDRINGELAAN

Straat in het plan Prinsenweide, genoemd naar de Heer van Houdringe, stichter van de buitenplaats De Grunerie.

Johan Mamuchet, die in 1634 in de omgeving van de Pastoorswetering een boerderij en enkele landerijen kocht om deze in een buitenplaats te herscheppen (zie onder Grunerielaan), mocht zich 'Heer van Houdringe' noemen. Deze titel ontleende hij aan het landgoed Houdringue in de omgeving van Rijsel (het tegenwoordige Lille), dat in het bezit van de familie Mamuchet was geweest (evenals het landgoed 'La Grunerie', waarnaar hij zijn nieuwe Oegstgeester buitenplaats vernoemde).

De naam 'Houdringe' werd ook overgedragen op een landgoed in De Bilt dat in 1640 door Jan Frederik Mamuchet werd aangekocht en dat nog altijd onder deze naam bestaat.

Martinus HOUTTUYNHOF

(aanvankelijk abusievelijk Maarten Houttuynhof genoemd)

Wooncomplex in de wijk Poelgeest, genoemd naar Martinus Houttuyn (1720-1798), Nederlands arts en natuurhistoricus.

Houttuyn publiceerde een uitvoerig gecommenterde versie van Linnaeus' *Systema naturae* in 37 delen (1761-1785).

HOUTZICHTLAAN

Van 1943-1945, onder de Duitse bezetting, de naam van de Prins Bernhardlaan.

I

Prinses IRENELAAN

Straat in de Prinsessenbuurt, genoemd naar Irene Emma Elisabeth, prinses der Nederlanden, prinses van Lippe-Biesterfeld (geb. 1939).

IRISLAAN – IRISPARK

Straat en plantsoen in de Bloemenbuurt, genoemd naar het plantengeslacht Iris.

J

JAAGPAD

Voetpad langs de Haarlemmer Trekvaart in de Morsebel.

De naamgeving is wat verwarrend, aangezien het historische jaagpad langs de Trekvaart aan de andere zijde van de vaart lag.

JAVASTRAAT

Straat in de wijk Buitenlust (of 'Indische buurt'), genoemd naar een van de eilanden in de voormalige Nederlands-Indische archipel.

Hendrik JESSELAAN

Straat in de Architectenbuurt in de Morsebel, genoemd naar Hendrik Johannes Jesse (1860–1943), Nederlands architect.

In Zaltbommel geboren, vestigde Jesse zich in 1877 in Leiden. Vanaf 1904 werkte hij vanuit de door hem ontworpen woning 'De Keet' (nu Rijnsburgerweg 38, Leiden). Architect van veel woningen in Oegstgeest, Leiden, Katwijk en omgeving, en van het (inmiddels voormalige) gemeentehuis aan het Wilhelminapark.

Literatuur: J. Hoogeveen–Brink, H.J. Jesse, architect 1860–1943. Rotterdam, 1997.

JUFFERMANSSTRAAT

(aanvankelijk Wethouder Juffermansstraat geheten)

Straat in de Gemeentebestuurdersbuurt, herinnert ons aan Adrianus Juffermans (1839–1923), wethouder van Oegstgeest van 1896–1919.

Juffermans was een Oegstgeestenaar van geboorte, van beroep landbouwer. In 1877 werd hij verkozen tot lid van de gemeenteraad, waarvan hij 42 jaar deel zou uitmaken. Wethouder was hij juist in de periode tussen twee annexaties door Leiden van Oegstgeester grondgebied. Het was een periode van vooruitgang op allerlei gebied: de bouw van een nieuw gemeentehuis, van scholen, van een postkantoor, modernisering van de verlichting, aanleg van waterleiding, telefoon, elektrificering van de tram en de komst van de Zendingsschool.

JULIANALAAN

Straat in de Oranjebuurt, genoemd naar Juliana Louise Emma Marie Wilhelmina, prinses der Nederlanden (van 1948–1980 koningin der Nederlanden), prinses van Oranje-Nassau, hertogin van Mecklenburg (geb. 1909), door haar huwelijk met prins Bernhard in 1937 prinses van Lippe-Biesterfeld.

K

Menso KAMERLINGH ONNESLAAN

Straat in de Schildersbuurt, genoemd naar Menso Kamerlingh Onnes (1860–1925), Nederlands schilder en aquarellist, inwoner van Oegstgeest.

Literatuur: Ineke Oele–Kap, Geschilderd in Oegstgeest. Ver. Oud Oegstgeest presenteert jrg. 12 (2000), no. 1, p. 12–15.

Reinier van KAMPENHOUTLAAN

Straat in de Verzetliedenbuurt, herdenkt de Oegstgeester verzetsman Reinier Franciscus van Kampenhout (1907–1945).

Van Kampenhout woonde met zijn vrouw Jobje van Kampenhout–Barnhoorn in Oegstgeest, Sumatrastraat 22. Hij was lid van de gemeenteraad voor de SDAP. In de bezettingstijd stelden zij hun leven in dienst van de 'onderduikers'. Van Kampenhout maakte deel uit van de zg. Talboogroep (zie onder Theo Talboolaan) onder de schuilnaam Frits van Dongen. Bij een overval op het distributiekantoor in Oegstgeest op 9 november 1943 (om bonkaarten te bemachtigen voor de verstrekking van levensmiddelen aan ondergedokenen) maakte hij deel uit van het beveiligingscordon. In eigen huis bracht het echtpaar enige tijd joden in veiligheid. Op 19 januari 1945 werden zij beiden gearresteerd, waarbij belastend materiaal werd gevonden. Rein is waarschijnlijk de volgende dag al ter dood gebracht, Jobje werd opgesloten in de gevangenis in Scheveningen en is daar ziek geworden; zij is op 27 april 1945 overleden.

Literatuur: Riet van Dort en Bert Driessen, Oegstgeest in bange dagen, 1940–1945. Oegstgeest, 1994.

KAMPERFOELIELAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar planten van het geslacht *Lonicera*.

KAMPHUIZENLAAN

Laan in de buurt De Grunerie, genoemd naar de polder Kamphuizen, waar deze laan als het ware naartoe leidt.

De oudst bekende vermelding van de polder (zij het nog niet onder deze naam) is in een verzoekschrift van 30 maart 1566. Hierin vroegen schout en ingezetenen van Rijnsburg en belanghebbenden uit Oegstgeest aan dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland om een windwatermolen te mogen bouwen in 'een polder tussen de Groene steeg en de Rijnsburgerdijk, strekkende van de Geest tot aan de Leidse- of Cleyweg' en een duiker te mogen aanleggen onder de Rijnsburgerdijk om te kunnen afwateren op de Vliet. Op grond van ingebrachte bezwaren is de gevraagde vergunning toen niet verstrekt. Bij een herhaald verzoek in 1579 (waarop wel gunstig werd beschikt) heet deze polder 'de polder van Willem Keyser'. De naam 'Camphuysen' vinden we voor het eerst op kaarten van Rijnland van 1615 en 1647. De huidige officiële benaming luidt 'polder Kamphuizen'.

Literatuur: S.J.Fockema Andreae, *Poldemamen in Rijnland*. (Oud-Leidenserie, 2). Leiden, 1952.

J.H.M. Sloof, *Inventaris van de polderarchieven van de voormalige polderafdelingen Middengeest en Zuidgeest, 1611-1978* (1984). Leiden, 1995.

L.F. Teixeira de Mattos, *De waterkeeringen, waterschappen en polders van Zuid-Holland; deel 1, afd. 1: Het Hoogheemraadschap van Rijnland*. 's-Gravenhage, 1906.

KANAALPAD

Voetpad in Haaswijk langs het Oegstgeester Kanaal.

De KEMPENAERSTRAAT

(aanvankelijk Burgemeester De Kempenaerstraat geheten)

Straat in de Gemeentebestuurdersbuurt, herinnert ons aan Jacob Mattheüs de Kempenaer (1853-1900), burgemeester van Oegstgeest van 1895-1900.

De Kempenaer werd bij koninklijk besluit van 17 juni 1895 per 1 juli daaraanvolgend benoemd tot burgemeester van Oegstgeest en van Voorhout, onder gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester van Voorschoten. Hij was de opvolger van burgemeester Terwee, die met pensioen ging.

Door zijn vroegtijdige overlijden is De Kempenaer maar kort burgemeester van Oegstgeest geweest, maar in deze periode hebben zich wel enkele belangrijke gebeurtenissen voorgedaan. Zo werd in 1896 de grens tussen Leiden en Oegstgeest verlegd van (ongeveer) de Leidse singels naar de Kagerstraat, wat een terugval van het inwonersaantal meebracht met 40 %, en daardoor inkrimping van het gemeentepersoneel: de enige 'ambtenaar ter secretarie' buiten de gemeentesecretaris en de gemeenteontvanger moest worden ontslagen, evenals de 'asman' (vuilnisophaler). Door deze annexatie kwam de familie De Kempenaer, die vanuit Voorschoten verhuisd was naar het Terweepark bij het station Leiden, toch weer buiten Oegstgeest te wonen. Hij kreeg daarvoor dispensatie, mits hij elke week op maandag en vrijdag voor de inwoners in Oegstgeest te spreken zou zijn.

Verder maakte De Kempenaer de opening mee van de psychiatrische inrichting Endegeest (1897), evenals de aankoop van grond voor de bouw van het nieuwe gemeentehuis aan het Wilhelminapark en de aanbesteding daarvan. Een paar weken voor de opening is hij overleden. Hij werd begraven in de voormalige grafkelder van de familie Sohier de Vermandois (zie onder Laan van Alkemade) bij de Groene of Willibrordkerk.

Bij besluit van Burgemeester en Wethouders in juli 1914 werd 'de Hooge en Lage Voortweg' omgedoopt in De Kempenaerstraat.

President KENNEDYLAAN

Genoemd naar John Fitzgerald Kennedy (1917-1963), Amerikaans staatsman, 35e president van de Verenigde Staten.

Kennedy, door een sluipschutter vermoord, werd het symbool van hoop op vrede in de wereld na een periode van 'koude oorlog'. Na zijn dood, die de wereld schokte, werd hij alom vereerd door de vernoeming van straten, zo ook in Oegstgeest.

KERCKWERVELAAN

Een van de hoofdontsluitingswegen van de wijk Haaswijk, genoemd naar de oude plaatsnaam Kerckwerve.

In verschillende middeleeuwse documenten komen we deze plaatsnaam tegen (verschillend gespeld, o.a. 'Kiericwerve'), terwijl uit de omstandigheden duidelijk is dat het gaat om het grondgebied behorende bij de kerk van Oegstgeest, met de daaraan verbonden rechten.

Onduidelijk is nog, of Kerckwerve overeenkomt met wat later Oegstgeest zou heten, of dat Kerckwerve en Oegstgeest naast elkaar hebben bestaan. In het laatste geval zou Kerckwerve overeen kunnen komen met wat nu Haaswijk en Morsebel heet plus de zogenaamde Kerkbuurt (omgeving Dorpsstraat).

Jacob KEYLAAN

Straat in de Verzetliedenbuurt, herdenkt de Oegstgeester verzetsman Jacques Key (1901-1945).

Key was verzekeringsinspecteur, wonende Rijnzichtweg 62. Hoewel hij de uiterste geheimhouding heeft betracht ten aanzien van zijn 'ondergrondse' activiteiten (ook tegenover zijn vrouw), staat wel vast dat hij betrokken was bij hulp aan 'onderduikers', samen met Rein van Kampenhout (zie Reinier van Kampenhoutlaan). Op 19 januari 1945 ging hij laatstgenoemde waarschuwen voor dreigende arrestatie, kwam te laat en werd ten huize van Van Kampenhout gearresteerd. In het doorgangskamp Amersfoort werd hij (met 275 andere gevangenen, onder wie Theo Talboo) op 8 maart 1945 gefusilleerd als represaille voor de (onbedoelde) dood van de Höhere SS- und Polizeiführer Rauter bij een aanslag op een Duitse legerauto.

Literatuur: Riet van Dort en Bert Driessen, Oegstgeest in bange dagen, 1940-1945. Oegstgeest, 1994.

KLEYN PROFFIJTLAAN

Een van de hoofdontsluitingswegen van de wijk Haaswijk, genoemd naar de polder Kleyn Proffijt.

Deze polder omvatte aanvankelijk (1588) het gebied dat we nu kennen als Haaswijk, Morsebel en de omgeving van de Klinkenberger Plas. Hij heette toen de 'Overpoelse polder'. Door de aanleg van de Haarlemmer Trekvaart in 1657 werd deze polder in tweeën gesneden. De Warmondse kant werd de 'Voorhofse polder', de Oegstgeester kant werd nu eens 'Morsebel', dan weer 'Kleyn Proffijt' genoemd. Deze namen hebben waarschijnlijk te maken met het slecht functioneren van de windschepradmolen aan de Trekvaart, die bij de splitsing in 1657 overhaast werd opgericht om de polder te bemalen. In 1683 is deze door een betere vervangen, die op zijn beurt in 1929 heeft plaatsgemaakt voor een elektrisch gemaal.

Literatuur: S.J. Fockema Andreae, Poldernamen in Rijnland. (Oud Leiden serie 2). Leiden, 1952.

Willem KLOOSPAD

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Willem Johannes Theodorus Kloos (1859-1938), Nederlands letterkundige, criticus en dichter.

Greet KOEMANPLEIN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Greet Koeman (1910-1961), Nederlands zangeres.

Tilly KOENENLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Tilly Koenen (1873-1941), Nederlands zangeres.

KONINGINNELAAN

Straat in de Oranjebuurt, genoemd naar de koningin der Nederlanden (destijds koningin Wilhelmina, die echter al vernoemd was in het Wilhelminapark).

KORENBLOEMLAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar planten van het geslacht *Centaurea*.

Hendrik KRAEMERPARK

Park, tot 1999 behorende bij het Zendingshuis van de Nederlandse hervormde kerk aan de Leidsestraatweg, genoemd naar Hendrik Kraemer (1888–1965), pionier en leidinggevende figuur op het gebied van zending en oecumene.

Kraemer studeerde Indonesische taal- en letterkunde en werd na zijn promotie door het Nederlands Bijbelgenootschap uitgezonden naar Java. Hier werkte hij als bijbelvertaler en als adviseur van de zending, waarbij hij aandrong op grotere zelfstandigheid van de Indonesische kerken. Met dit streven naar opheffing van de koloniale verhoudingen in de relaties tussen de traditionele en de 'jonge' kerken zette hij zijn stempel op de internationale zendingsconferentie te Tambaran in 1938. In 1937 werd hij hoogleraar te Leiden. Van 1947–1955 was hij directeur van het Oecumenisch instituut in Bossey (Genève).

KWAAKLAAN

Eén van de oudste wegen van Oegstgeest, genoemd naar de oude buurtschap 'de Quaeck' waar de weg naartoe leidt.

De Kwaaklaan verbond de buurtschap Poelgeest met de Broek- en Simontjespolder. Al in 1438 werd op de kruising met de Mare een kwakel (hoge voetbrug) gebouwd. Hier ontstond een kleine buurtschap. Toen de Mare in 1657 onderdeel werd van de Haarlemmer Trekvaart, is deze kwakel vervangen door een nieuwe brug op de huidige plaats. Het jaagpad (voor de paarden van de trekschuiten) wisselde hier van de ene naar de andere zijde van de Trekvaart.

L

LAAN VAN ALKEMADE

LAAN VAN ARENSTEIN

LAAN VAN OUD-POELGEEEST

Drie lanen in de omgeving van het kasteel/landgoed dat we nu kennen als 'Oud-Poelgeest', maar dat in het verleden met 'Alkemade' en met 'Arenstein' is aangeduid.

Heel vroeger heeft waarschijnlijk een (later uitgestorven) tak van het geslacht *Van Poelgeest* op een kasteel in de heerlijkheid Poelgeest gewoond. Het hoofddomein van dit geslacht werd Groot-Poelgeest in Koudekerk a/d Rijn. Het kasteel Oud-Poelgeest zou door vererving zijn overgegaan aan het geslacht *Van Alkemade*. Leden daarvan noemden zich daarom ook wel Van Poelgeest, maar hun wapen was een ander dan dat van de oorspronkelijke familie Van Poelgeest.

Oud-Poelgeest was een 'leen' van de burggraaf van Leiden. Generaties lang ging dit over van vader op zoon (en soms op een dochter) binnen de familie Van Alkemade. Toen vererfde 'het huis Alkemade' aan Willem van den Coulster, schout van de stad Leiden. De eigenaars woonden vaak elders en het kasteel raakte in verval. Tegen 1574 onderging het bovendien hetzelfde lot van verwoesting als alle andere gebouwen van enige omvang in de omtrek van Leiden.

Het landgoed met de resten van 'het vervallen slot te Poelgeest' werd in 1644 verkocht aan Constantin Sohier de Vermandois, die zich voortaan (behalve 'ridder van het Heilige Roomse Rijk' en 'baron van Warmenhuizen, Krabbendam en Schoorlдам') ook 'heer van Oud-Poelgeest' noemde. Hij had de bedoeling het kasteel te herbouwen, ter vervanging van het château dat zijn vader had moeten achterlaten toen hij als hugenoot Frankrijk ontvluchtte. Deze taak werd uitgevoerd door zijn dochter, die in 1667 trouwde met een Pruisische

edelman Johann Rautter von Arnstein und Tiefensee, vernederlandst tot *Van Arenstein*. Het echtpaar liet een nieuw kasteeltje bouwen, dat daarna tot ver in de 18e eeuw bekend heeft gestaan als 'het huis Arenstein'. In 1724 werd dit huis verkocht aan dr. Hermanus Boerhaave (zie onder Boerhaaveplein), die zich hier vestigde. Door vererving en huwelijken volgde de ene familie van eigenaren de andere op. Inwendige verbouwing en herinrichting van het park vonden plaats in 1814–1822 door het echtpaar Van Rhemen van Rhemenshuijzen–Van Leyden van Warmond, uitwendige verbouwing (met name de toevoeging van de torentjes) in 1866 door Mr. Willink van Bennebroek. De familie Willink woonde er tot 1901, verhuurde het huis tot 1907, waarna het leeg stond tot in 1940 de gemeente Oegstgeest het kocht.

Na jaren van militair gebruik voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog, werd Oud-Poelgeest in gebruik genomen als een oecumenisch geöriënteerd vormingscentrum. Na overdracht aan een Stichting Beheer en Exploitatie Oud-Poelgeest werd het gebouw in 1989 gerestaureerd. Het wordt nu geëxploiteerd als conferentiehotel, terwijl het park is toevertrouwd aan de hoede van de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap.

Literatuur: Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland. Zutphen, 2000. P. 126–131.

LAGE MORSDIJK

(oude spelling Lage Morschdijk)

is de oude naam voor de vroegere verbindingsweg tussen Rijnsburg en Leiden die liep via de huidige Rijnsburgerweg–Oude Rijnsburgerweg–Lage Morsweg (gem. Leiden).

LAGE VOORT(WEG)

is de vroegere naam van (het laag gelegen deel van) de De Kempenaerstraat. Komt echter ook voor als naam van de Achterweg.

Zie ook onder Voortweg en onder Lageweg.

LAGEWEG

is de naam waarmee men vooral op het eind van de 19e en het begin 20e eeuw de binnenweg aanduidde die van de Dorpsstraat naar de Leidsestraatweg liep (in 1914 omgedoopt in Wijtenbachweg en Terweeweg).

Abusievelijk vinden we deze weg op kaarten uit die tijd ook wel aangeduid als Lage Voort.

LANGE VOORT

Verzonnen naam voor de hoofdweg door de eerste grote naoorlogse nieuwbouwwijk, waarschijnlijk bedacht naar aanleiding van de oude namen 'Hoge Voort' en 'Lage Voort'.

LANGE VOORTPLEIN

Winkelpassage, deel uitmakend van het winkelcentrum Lange Voort.

LATHYRUSLAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar het plantengeslacht Lathyrus.

LAVENDELHOF

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar planten van het geslacht Lavandula.

LEIDERWEG

(oude spelling: Leyderwech)

Oude naam voor de verbindingsweg tussen de buurtschap Vijfhuizen (nu: 'Leidse Buurt') en de stad Leiden; nu: Geversstraat–Leidsestraatweg–Rijnsburgerweg (gem. Leiden).

Deze verbinding tussen Oegstgeest en Leiden dateert uit de laatste jaren van de 14e eeuw. Voordien was men aangewezen op de dijkwegen (Maredijk langs de Mare en Morsdijk langs de Rijn).

LEIDSESTRAATWEG

Gedeelte van de vroegere Leiderweg, lopend van de Geversstraat naar de gemeentegrens.

LELIELAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar planten van het geslacht *Lilium*.

Clare LENNARTHOF

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Clare Lennart (pseudoniem van Clare Helena van den Boogaard-Klaver, 1904–1972), Nederlands schrijfster van romans, verhalen en kinderboeken.

Van LEYDEN GAELLAAN

Straat in de omgeving van de voormalige buitenplaats Abtspoel, genoemd naar Diderik van Leyden Gael (1775–1846), de laatste bewoner van het landhuis.

Diderik van Leyden Gael was een zoon van Johan Gael en Françoise Johanna gravin van Leyden. Als enige overlevende van de vijf kinderen uit dit gezin, erfde hij in 1818 het ouderlijk huis in de Nobelstraat te Leiden (nu Breestraat 125) en het zomerverblijf Abtspoel in Oegstgeest met de aangrenzende boerderij Overveer.

Van Leyden Gael was lid van een typische Leidse regentenfamilie. Zijn eerste functie was die van 'Commissaris van huwelijkse zaken'. In 1803 werd hij lid van de Leidse Raad, in 1806 van de Kamer van Wethouders. Een aantal jaren was hij hoogheemraad van Rijnland. Verder bekleedde hij verschillende functies binnen de Waalse gemeente, was hij regent van enkele hofjes en trad hij op als weesmeester. Hij werd begraven op de begraafplaats aan de Groenesteeg in Leiden.

Voor het huis Abtspoel, zie onder Abtspoelhof – Abtspoelweg.

Literatuur: M.C. Sigal, Diderik van Leyden Gael, 1775–1846. Leids Jaarboekje 1947, p. 130–146.

LINDENLAAN

van 1943–1945, onder de Duitse bezetting, de naam van de Julianalaan.

LINNAEUSHOF

Straat in de wijk Poelgeest, genoemd naar Carl von Linné (1707–1778), Zweeds plantkundige, bekend onder zijn latijnse naam Carolus Linnaeus.

Linnaeus verbleef van 1734–1738 in Nederland, waar hij promoveerde aan de hogeschool van Harderwijk, later was hij hoogleraar in Uppsala (Zweden). Bekend door zijn systematische indeling van het plantenrijk, waarbij elke plantensoort een dubbele latijnse naam kreeg ('Systema naturae').

LOBELIUSLAAN

Straat in de wijk Poelgeest, genoemd naar Matthias de L'Obel (1538–1616), Zuid-Nederlands arts en plantkundige, bekend onder zijn latijnse naam Lobelius.

Lobelius was o.a. enige tijd arts van Willem de Zwijger, maar werd vooral bekend om zijn *Kruydtboeck* (1581).

Hans LODEIZENLAAN

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Johannes August Frederik Lodeizen (1924–1950), Nederlands dichter, voorloper van de vernieuwingsbeweging van 'de Vijftigers'.

LOUISE DE COLIGNYLAAN

Straat in de Oranjobuurt, genoemd naar Louise, prinses van Oranje (1555–1620), vierde vrouw van prins Willem I (gehuwd 1583).

Louise was de dochter van de Franse staatsman Gaspard de Châtillon, graaf de Coligny. Deze werd vermoord tijdens de Bartholomeüsnacht in 1572, evenals haar eerste echtgenoot.

LIJDWEG

(ook wel gespeld Leydweg)

is één van de namen waarmee vroeger de binnenweg werd aangeduid die van de Herenweg naar de Leiderweg liep (nu Wijttenbachweg–Terweeweg). Zie Achterweg.

De naam Lijdweg, die we in veel plaatsen tegenkomen, is waarschijnlijk afgeleid van een oud-Nederlands woord 'lijden' met de betekenis 'gaan' (vgl. 'overlijden' en 'verleden tijd'), en betekent dus waarschijnlijk zoveel als 'begaanbare weg'. Lijdwegen waren openbare wegen bestemd voor plaatselijk verkeer, die met paard en wagen bereden konden worden.

LIJTWEG

is de naam van een weg die min of meer de plaats moest innemen van een deel van de vroegere Lijdweg (die inmiddels was omgedoopt in Wijttenbachweg).

M

Jacob van MAERLANTLAAN

Straat in de Schrijversbuurt van de Morsebel, genoemd naar Jacob van Maerlant (ca. 1225–1291), Westvlaams dichter.

Van Maerlant vertaalde en bewerkte ridderromans en historische werken, o.a. heiligenlevens, uit het Frans en het latijn.

Nicolaas MAESLAAN

Straat in de Schildersbuurt, genoemd naar Nicolaas Maes (1634–1693), Nederlands schilder. Maes was mogelijk een leerling van Rembrandt. Hij schilderde vooral portretten.

MARELAAN

Genoemd naar de waterloop Mare, die ooit de grens vormde tussen het ambacht Oegstgeest en Poelgeest en het ambacht Leierdorp.

De Marelaan leidt naar de Groene Marewijk (nu gem. Leiden). Deze vormde met de eigenlijke Marewijk de oudste verbinding tussen Oegstgeest en Leiden. Waar de Mare uitstroomt in de Rijn ontstond, tegenover de eerste aanleg van de stad Leiden, het Marendorp. In 1324 werden Leiden en het Marendorp door een brug (de Kippenbrug in de Vrouwensteeg) met elkaar verbonden. Elf jaar later werd het Marendorp bij Leiden ingelijfd – de eerste gebiedsafstand van Oegstgeest aan Leiden.

Prinses MARGRIETLAAN

Straat in de Prinsessenbuurt, genoemd naar Margriet Francisca, prinses der Nederlanden, prinses van Oranje-Nassau, prinses van Lippe-Biesterfeld (geb. 1943).

MARIAHOEVELAAN

Weg leidend naar de boerderij Mariahoeve, die omstreeks 1840 langs het nieuwe Oegstgeester Kanaal werd gebouwd op grond van de buitenplaats Abtspoel. De boerderij werd verschillende malen verbouwd, waardoor een complex van meerdere woningen ontstond. In 1970, kort nadat de oorspronkelijke boerderij was gerestaureerd, is alles afgebrand. Het huidige complex is dus van vrij recente datum.

MARKTHOF

Naam welke aanvankelijk (1984) werd gegeven aan het plein dat later (1990) werd omgedoopt in Terweeplein.

Prinses MARIJKELAAN

Straat in de Prinsessenbuurt, genoemd naar Maria Christina, prinses der Nederlanden, prinses van Oranje-Nassau, prinses van Lippe Biesterfeld (geb. 1947), later bekend als Prinses Christina.

MATHENESSELAAN

Straat in de omgeving van de voormalige buitenplaats Abtspoel, genoemd naar Willem van Mathenesse (ca. 1387–1458), de eerste bewoner van het Huis te Abtspoel.

Willem van Mathenes werd in 1393 'schildknaap', de eerste stap op weg naar het ridderschap. In 1420 echter blijkt hij monnik en priester te zijn geworden in de abdij van Egmond. Hier werd hij prior en in 1424 abt, maar al voor zijn bevestiging in dit ambt werd hij door Jan van Egmond, die met de abdij in een strijd gewikkeld was over de heerlijke rechten van Egmond, gegijzeld in het kasteel Rozendaal bij Velp. Hij werd na twaalf weken vrijgelaten, na zijn rechten op Egmond te hebben overgedragen. Hij nam toen zijn intrek in het Huis te Abtspoel (zie onder Abtspoelhof – Abtspoelweg). Pas in 1436 waagde hij het, onder bescherming van Filips van Bourgondië, zijn abdij in bezit te nemen. Gestorven op 19 mei 1458, werd hij bijgezet in de Onze-Lieve-Vrouwenkapel in de kerk van Egmond.

MAURITSLAAN

Straat in de Oranjebuurt, genoemd naar Maurits, graaf van Nassau, prins van Oranje (1567–1625), stadhouder en kapitein-generaal en admiraal van Holland en Zeeland (1585), admiraal-generaal van de Unie der Zeven Verenigde Nederlanden en stadhouder van Utrecht, Gelderland en Overijssel (1590), later ook van Groningen en Drenthe (1620).

Frits MEHRTENSLAAN

Straat in de Musicibuurt van Haaswijk, genoemd naar Frederik August Mehrtens (1922–1975), Nederlands organist en componist.

Benjamin MERKELBACHSTRAAT

Straat in de Architectenbuurt in de Morsebel, genoemd naar Benjamin Merkelbach (1901–1961), Nederlands architect.

Willem de MÉRODELAAN

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Willem de Mérode (pseudoniem van Willem Eduard Keuning, 1887–1939), Nederlands dichter.

MEIJERSPAD

Straat in de Hooglerarenbuurt van Haaswijk, genoemd naar Eduard Maurits Meijers (1880–1954), Nederlands rechtsgeleerde, hoogleraar te Leiden.

Meijers' ontslag in 1940 op last van de bezettende macht, wegens zijn 'niet-arische' afstamming, was aanleiding tot de rede van Cleveringa (zie onder Cleveringalaan) die de start vormde van het studentenverzet.

In 1947 werd Meijers belast met het ontwerpen van een geheel nieuw opgezet Burgerlijk Wetboek, dat hij echter niet meer heeft kunnen voltooien.

Marga MINCOPAD

Straat in de Schrijversbuurt van Haaswijk, genoemd naar Sara Minco (geb. 1920), zich noemende Marga Minco, Nederlands schrijfster met joodse achtergrond.

Pieter MOLIJNLAAN

Straat in de Schildersbuurt, genoemd naar Pieter (de) Molijn (1595–1661), Nederlands landschapsschilder van Vlaamse afkomst.

MOORDENAARSLAANTJE

Populaire benaming van de Warmonderweg.

MORSDAM

Oude naam voor een deel van de weg die nu Endegeesterstraatweg heet: van de oprijlaan van kasteel Endegeest naar de Lage Morsdijk (nu Oude Rijnsburgerweg).

MORSDIJK, zie **HOGHE MORSDIJK**

MORSEBELLAAN

Straat op de grens van de wijken Haaswijk en Morsebel, genoemd naar de polder Morsebel.

Voor nadere bijzonderheden over deze polder, zie onder Kleyn Proffijtlaan.

N

NAGELLAAN

Straat in de Hooglerarenbuurt van Haaswijk, genoemd naar Willem Hendrik Nagel (1910–1983), Nederlands criminoloog, verzetsman en schrijver (onder het pseudoniem J.B. Charles).

NARCISSENLAAN

Straat in de Bloemenbuurt, genoemd naar planten van het geslacht Narcissus.